

Kiriku Elu

Märts 1992
3. (119.) number

Eesti katoliiklaste häälekandja
XII aastakäik

Kóigele on määratud oma aeg,
oma aeg on kóigel, mis sünnib taeva all:

aeg sündida ja aeg surra,

aeg istutada ja aeg saaki lóigata;

aeg tappa ja aeg terveks teha,

aeg maha kiskuda ja aeg üles ehitada;

aeg nutta ja aeg naerda,

aeg leinata ja aeg tantsida;

aeg kive pilduda ja aeg kive koguda,

aeg embuses hoida ja aeg lahti lasta;

aeg otsida ja aeg kaotada,

aeg alles hoida ja aeg ära visata;

aeg rebida ja aeg kokku ómmelda,

aeg vaikida ja aeg rääkida;

aeg armastada ja aeg vihata,

aeg sójal ja aeg rahul.

Koguja 3,1-8

MÄRTS

- P 1. Tavalise liturgilise perioodi VIII pühapäev
Si 27,5-8; Ps 92; 1 Ko 15,54-58; Lk 6,39-45
- e 2. 1 Pe 1,3-9; Ps 111; Mk 10,17-27
- t 3. 1 Pe 1,10-16; Ps 98; Mk 10,28-31
- k 4. TUHKAPÄEV (SUURE PAASTU ALGUS).
Jl 2,12-18; Ps 51; Mt 6,1-6.16-18
- n 5. 5 Mo 30,15-20; Ps 1; Lk 9,22-25
- r 6. Js 58,1-9a; Ps 51; Mt 9,14-15
- l 7. PERPETUA JA FELICITAS, MÄRTRID. MÄLESTUSPÄEV.
Js 58,9b-14; Ps 86; Lk 5,27-32
- P 8. Suure paastu aja I pühapäev
5 Mo 26,4-10; Ps 91; Ro 10,8-13; Lk 4,1-13
JUAN DE LA DIO, PÜHENDUNU.
- e 9. 2 Mo 19,1-2.11-18; Ps 19; Mt 25,31-46
FRANCISCA ROMANA, PÜHENDUNU.
- t 10. Js 55,10-11; Ps 34; Mt 6,7-15
- k 11. Jn 3,1-10; Ps 51; Lk 11,29-32
- n 12. Er 14,1.3-5.12-14; Ps 138; Mt 7,7-12
- r 13. Hs 18,21-28; Ps 130; Mt 5,20-26
- l 14. 5 Mo 26,16-19; Ps 119,1-2.4-5.7-8; Mt 5,43-48
- P 15. Suure paastu aja II pühapäev
1 Mo 15,5-12.17-18; Ps 27; Fl 3,17-4,1; Lk 9,28b-36
- e 16. Tn 9,4b-10; Ps 79; Lk 6,36-38;
- t 17. Js 1,10.16-20; Ps 50; Mt 23,1-12
PATRICIUS, PIISKOP.
- k 18. Jr 18,18-20; Ps 31; Mt 20,17-28
KYRILLUS JERUUSALEMMAST, PIISKOP JA KIRIKU DOKTOR.
- n 19. JOOSEP, PNM ABIKAASA. SUURPÜHA.
2 Sa 7,4-5a.12-14a; Ps 89; Ro 4,13.16-18.22; Mt 1,16.18-21.24a
- r 20. 1 Mo 37,3-4.12-13a.17b-28; Ps 105; Mt 21,33-43.45-46
- l 21. Mi 7,14-15.18-20; Ps 103; Lk 15,1-3.11-32
- P 22. Suure paastu aja III pühapäev
2 Mo 3,1-8a.13-15; Ps 103; 1 Ko 10,1-6.10-12; Lk 13,1-9
- e 23. 2 Kn 5,1-15a; Ps 42; Lk 4,24-30
TURIBIUS MONROOVIAS, PIISKOP.
- t 24. Tn 3,25.34-43; Ps 25; Mt 18,21-35
- k 25. ISSANDAKUULUTAMINE. SUURPÜHA.
Js 7,10-14; Ps 40; He 10,4-10; Lk 1,26-38
- n 26. Jr 7,23-28; Ps 95; Lk 11,14-23
- r 27. Ho 14,2-10; Ps 81; Mk 12,28b-34
- l 28. Ho 6,1b-6; Ps 51; Lk 18,9-14
- P 29. Suure paastu aja IV pühapäev
Jo 5,9a.10-12; Ps 34; 2 Ko 5,17-21; Lk 15,1-3.11-32
- e 30. Js 65,17-21; Ps 30; Jh 4,43-54
- t 31. Hs 47,1-9.12; Ps 46; Jh 5,1-3a.5-16

APRILL

- k 1. Js 49,8-15; Ps 145; Jh 5,17-30
- n 2. 2 Mo 32,7-14; Ps 106; Jh 5,31-47
FRANCISCUS PAOLAST, ERAK.
- r 3. Tr 2,1a.12-22; Ps 34; Jh 7,1-2.10.25-30
- l 4. Jr 11,18-20; Ps 7; Jh 7,40-53
ISIDOR, PIISKOP JA KIRIKU DOKTOR.
- P 5. Suure paastu aja V pühapäev
Js 43,16-21; Ps 126; Fl 3,8-14; Jh 8,1-11
VINCENTIUS FERRER, PREESTER.

Süda – hea ja kurja allikas

Liturgilise aasta jooksul pakub kirik oma liikmetele nii rõõmu ja pühitsemise kui ka kurbase ja kahetsemise aegu. Ta järgib Koguja raamatu kuulsat õpetust, mille sõnul "kõigele on määratud aeg, oma aeg on kõigel, mis sünnib taeva all: aeg sündida ja aeg surra; aeg istutada ja aeg saaki lõigata; aeg nutta ja aeg naerda; aeg vaikida ja aeg rääkida; aeg rebida ja aeg kokku õmmelda."

Paastuaeg on kahetsemise aeg. Me alustame seda, pühitsedes pidulikult tuhka, mis on saadud eelmise aasta palmipuude pühal õnnistatud palmiokstest. Seejärel võtame tasasel meele vastu tuhaga tehtud ristimärgi laubale.

Tuhk on juba Vanas Testamendis kahetsuse märk, ja katoliku liturgias on ta selle tähenduse säilitanud. See on võrdkujuks kõige maapealse kaduvusele ning meenutab inimesele, et temagi on maa peal kaduv, oma olemuselt nõrk ja välisest abist sõltuv. Kui kirik annab meile tuharisti ja ütleb meile tõsiselt sõnad: "Mäleta, inimene, et sa oled põrm ja põrmuks pead sa jälle saama", tahab ta rõhutada inimese sõltuvust Jumalast, loodu sõltuvust oma Loojast. Neid sõnu kasutatakse ka matustel, ja seetõttu seostatakse neid tihti surmaga. Sõnade algne tähendus aga ei viita siiski surmale, vaid inimese nõrkusele, sellele, et ta on väike Jumala ees. "Mäleta, inimene, et sa oled põrm" – need sõnad on üleskutse meelesparandusele. Nad juhivad meid sellele samale üleskutsele, mida me teame evangeeliumist: "Parandage meelt ja uskuge evangeeliumi."

Samal ajal kui kirik kutsub liturgias üles meelesparandusele ja kahetsusele, räägib ta ka kuidas seda teha, pakkudes meile vahendeid, mida kiriku traditsioon on pühitsenud: enesepiiramist, palvetamist ja teiste inimeste aitamist. Targalt jätab kirik meile endile otsustada, kuidas enese piiramine, palve ja abistamine meist igapäevaelus tõeks saavad sekkordse paastu ajal.

Kas kirik on ajast maha jäänud, kui ta pakub neid kolme voorust? Kas kirik on maailmast nii võõrandunud, et ei oska meie ees kerkivate probleemide lahendamiseks pakkuda midagi muud kui palvet, lihasuretamist ja almuuseid? Kas kirik on nii lihtsameelne, et loodab, et inimesed tunnevad huvi selliste

abinõude vastu, samal ajal kui kogu meie planeet kannatab sõdade, näljahäda ja ebaõigluse käes?

Avaldades oma seisukohta nende probleemide suhtes ja püüdes neid erinevatel viisidel lahendada, ei unusta kirik, meie ema, et kõik halb maailmas lähtub inimestest, inimeste vabast tahtest. Kurjus ei sünni süsteemidest, ühiskonna struktuuridest ega nimetutest jõududest, vaid inimesest enesest.

Piibli esimese raamatus räägitakse, kuidas kurjus, patt, tuli maailma. Selles loos esinevad madu, Aadam, Eeva ja Jumal. See lihtne jutustus seletab sügaval ja alati mõistetaval kombel, kuidas inimene sattus omal vabal tahtel vastuollu kõigepealt Jumalaga – seepärast "mees ja naine peitsid end Jumala palge eest rohuaias puude keskele". Inimene sattus vastuollu ka teise inimesega, ja seda kirjeldab jutustus õeldes, et mees süüdistas juhtunust oma naist. Patu tõttu purunes ka ka inimese ja looduse vaheline ühtekuuluvus, ja lõpuks läks inimene vastuollu ka iseenesega, mida Piibel tabavalt kirjeldab õeldes, et inimene märkas end olevat alasti.

Jeesus väljendas inimese vaba tahte tähtsust õeldes, et kõik kurjus lähtub inimese südamest. Paastuaja algul tahab kirik, et me saaksime jälle teadlikuks sellest tähtsast lähtepunktist, kui me otsime lahendust tänapäevalgi inimkonda mõjutavatele probleemidele. Kirik tahab panna meid mõistma, et kõik hea ja kuri saab alguse meie oma südameist.

Kui kirik kutsub meid paastu ajal üles kinnitama erilist tähelepanu palvetamisele, enesepiiramisele ja teiste aitamisele, ei tee ta seda selleks, et me unustaksime tõelised probleemid, vaid seepärast, et ta teab – kurjuse juured on inimese südames. Need kolm voorust on vahendid, mis aitavad meid leida juurdapaasu omaenda südamele ja see puhtaks teha. Need voorused väljendavad meie tahet oma elus tõesti midagi muuta.

Kui me järgime kiriku üleskutset, kui teeme otsuse, et tahame seekordset paastuaega tõeliselt pühitseda – siis täitub meie süda rahu ja rõõmuga, mis on juba ülestõusmise rõõm.

+ Paul Verschuren
Tuhkapäeva jutlus 1991

23. veebruaril Tallinna Peeter-Pauli kirikus

...toimus pidulik jumalateenistus, mis oli pühendatud piiskop Eduard Proffittli 50. surma-aastapäevale. Kohal viibis arvukalt meie koguduste liikmeid, väliskülastest olid tulnud Hildesheimi piiskop Josef Homeyer ja jesuiitide ordu esindajana dr. Hans Langendörfer SJ. Kahjuks puudusid esindajad piiskopi sünnikogudusest Leimersdorfist, sealt saab ainult kiri kohalikult kogudusepreestrilt Hans Vössingilt, kes teatas, et piiskop Proffittli surmapäeva tähistatakse samal päeval piduliku missaga ka Leimersdorfis.

Piiskop Homeyer pidas missal südamliku jutluse, milles ta tuletas meelde Molotov-Ribbentropi pakti ja rääkis sellega seoses saksa rahva moraalsest kohusest olla eestlastele raske ajal nii materiaalsete vahendite kui nõuga abiks. Piiskop väljendas lootust, et kontaktid eesti ja saksa katoliiklaste vahel süvenevad ja muutuvad regulaarseteks.

Jesuiitide ordu poolt saadetud esindajana luges isa Langendörfer missa lõpul ette oma ordu ülema (ordukindrali) Peter Hans Kolvenbachi SJ läkituse, mille alljärgnevalt ära toome.

Kõrgeaoline härra kogudusepreester, armsad vennad ja õed Issandas!

22. veebruaril 1942. aastal kutsus Jumal, halastaja Isa, oma austava sulase piiskop Eduard Proffittli igavesse rahuriiki. Jeesuse Selti ülemana tänan ma teid südamlikult selle eest, et te tema viiekümneandat surma-aastapäeva austaval kombel tähistate.

Piiskop Proffittlich kuulus jesuiitide orduisse alates 1913. aastast ning jäi sellega seotuks kuni kojunaasmiseni. Tema vankumatust truudusest oma missioonile andis tunnistust tema elutee, mis Kristust järgides jõudis lõpule martüüriumiga.

Täname teda selle uskumisväärse tunnistuse eest, mille ta andis nii orduinimese kui piiskopina. Suurimas austuses tema õnnistusrikka töö vastu mõtleme lootuses tema ülestõusmisele ülestõusnud Issandas.

Issandas Teie

*Peter Hans Kolvenbach S.J.
Praepositus Generalis*

Pärast jumalateenistust toimus restoranis "Reeder" pidulik lõunasöök, millel käigus koguduse saksa keelt oskavad liikmed külaliste-ga vestelda said.

Järgmise päeva, 24. veebruari hommikul tähistati Tallinna kirikus Eesti Vabariigi iseseisvuspäeva piduliku piiskopimissaga – nime võtsid külalised Saksamaalt osa ka sellest meile nii tähtsast päevast, mida esimest korda pühitseti taasiseseisvunud Eestis. Jumalateenistust kaunistas meeldejäävalt Tallinna kvartett, kes esitas eesti heliloojate ja Mozarti keelpillikvartetimuusikat. Koos palvetati selle eest, et Eesti võiks jääda vabaks ja tema ühiskond nii majanduslikult kui moraalselt areneda, ning et meie katoliku kirik võiks Jumala tahte läbi ja oma taevaste eestkostjate palvete abil kosuda okupatsiooniaastate löödud haavadest ning pakkuda jätkuvat tuge neile, kes seda temalt otsivad, olles teel Jumala poole.

Toimetaja

Uskuda Kristusesse

preester Mieczyslaw Malinski
(algus KE nr 2/89)

Kõik ei alanudki Vatikani II kirikukogust

Kui 2. jaanuaril 1959. aastal kuulutas Johannes XXIII tavalises rutiinses vormis – "venda-dele piiskopiametis ja kõigile usklikule" – suurt rõõmu, et ta kutsus kokku kirikukogu, siis vähemalt nendel inimestel, kes mõistsid, mida tähendab sõna kirikukogu, jooksid kindlasti sipelgad üle selja. See otsus jahmatas kogu katoliiklikku maailma. Kirikukogu iseloomustavaks loosungiks sai "aggiornamento" – sõna, mida on meie keelde küllalt raske tõlkida, enam-vähem võiks see olla 'uuenõumine', 'kaasajastumine', 'kohandumine kaasaegse maailma vajadustele'. Tõde, mille Jeesus maailma tõi, tuleb kuulutada inimestele uuesti, keeles mida nad mõistavad, seada see kaasaegsesse mõistetesüsteemi, et see muutuks evangeeliumiks – heaks sõnumiks – nüüdisaja inimesele, võtmeks igatühe enese- ja maailmamõistmisel; Jeesusest tuleb kõnelda mitte ainult uute sõnade, vaid ka uute sümbolite, uuendatud liturgia ja kiriklike institutsioonide vahendusel.

Selle lühikese perioodi vältel, mis jäi paavsti läkituse ja kirikukogu alguse vahele, tehti ära hiigeltöö, ning mitte ainult tehniline ja organisatoorne, vaid eelkõige töö teoloogilistes ettevalmistuskomisjonides. Kirikukogu ees pidid seisma konkreetset ettepanekuid. Muidugi kujundas kantsil neid ümber, jättis mõned isegi kõrvale, kuid tal pidi olema lähtepunkt ja alus, mille kallal töötada. See hiigeltöö jäi teoloogide õlgadele, keda kutsuti kokku kogu maailmast. Kutsuti kõiki, nii neid kes olid kinni traditsioonis – "konservatiive", nagu neid hüüti – kui ka kõige kaasaegsemaid, "progressiivseid". Teoloogid ei töötanud ainult kirikukogu ettevalmistaval perioodil, vaid ka selle ajal, eriti istungite vahel. Siin sündisid uued mõisted, vanade formuleeringute uued tõlgendused, kaasaegse inimese jaoks arusaadavaks tehtud igavesed evangeeliumitõed.

Enne kirikukogu algust pöördui maailma kõikide piiskoppide, munga- ja nunnaordude ning kongregatsioonide juhtide, katoliiklike ülikoolide ja teoloogiateguskondade poole palvega teha ettepanekuid, millised küsimused võiksid tulla kirikukogul arutlusele. Kogutud ja korrastatud materjal, mida kogunes kuus-

teist koidet, jagati konkreetseteks teemadeks ja anti läbitöötamiseks vastavatele komisjonidele. Viimaste töösüsteem oli järgmine: kõigepealt arendati välja konkreetne konstitutsiooniprojekt (nn skeem), mis esitati omakorda kantsiiliisadele ja kirikukogu pleenumile. Projektiga tutvumise järel algasid diskussioonid kantsiiliaulas. Siis pöördus projekt vastavate paranduste tegemiseks komisjonidesse tagasi ja naases seejärel pleenumile edasisteks arutlusteks või juba hääletamiseks. Hääletati eelkõige teksti terviku üle. Niipalju meeldetõid.

Mis puutub kirikukogu poolt läbiviidud reformi sisusse, siis sellest annavad kõige parema ülevaate kinnitatud dekreetide pealkirjad. Ma võiksin nad ära tuua nende vastuvõtmise kronoloogilises järjekorras, kuid proovigem teisiti.

Sisust lähtudes võime jagada dekreedid kahte gruppi. Esimesse kuuluksid need, mis puudutavad kiriku olemust, tema siseelu, teise gruppi need, mis käsitlevad tema tegevust väljaspoole – kiriku tegevus lähtub tema olemusest.

Kõige fundamentaalsemaks võib pidada konstitutsiooni Jumala ilmutusest. Sellest lähtub konstitutsioon kirikust, mis käsitleb kiriku elu uuendamise kõiki vorme. Kolmandana järgneb konstitutsioon liturgiast, mis kätkeb endas kristliku koguduse usuolu peamisi vorme. Edasi dekreet piiskoppide pastoraalsetest ülesannetest kirikus; dekreet preestrite koolitusest ja kasvatuses, millega on omakorda seotud dekreet preestri teenistusülesannetest ja elust; dekreet kloostrielu uuendamisest; deklaratsioon kristlikust kasvatuses; dekreet ilmikute apostolaadist; dekreet katoliiklikest idakirikutest.

Nende dekreetide hulka, mis räägivad kiriku "tegevusest väljaspoole", kuuluvad deklaratsioon usuvabadusest, dekreet oikumeeniast, dekreet kiriku misjonitööst, deklaratsioon kiriku suhetest mittekristlike religioonidega, konstitutsioon kirikust kaasaegses maailmas ning dekreet kaasaegsete kommunikatsioonivahendite kasutamises.

Meie, katoliiklaste jaoks on tähtis fakt, et paavsti eesistumisel toimunud kirikukogu otsused on ilmeksimatud, sest kirik on ilmeksimatu, kui ta kuulutab Jumalikku Tõde.

Kirik on Jumala poolt ellu kutsutud, Jumala poolt, kes on Tõde. Kirik elab Jumalast ja Tõdest ning tunneb end vastutavana kogu inimkonna eest, tunneb endal kohust kuulutada seda Tõde kõikidele inimestele õpetuseks. Kuid kirik on ise ühiskond. Tal on oma õpe-

tusorganid, ja need on tõekuulutamise eest eriliselt vastutavad. Üheks niisuguseks organiks on ka kirikukogu.

Inimtegevuses tekivad järjest uued probleemid, konfliktid, valupunktid, tekivad uued arusaamad, millest eelmistel põlvkondadel pole olnud aimugi; tekivad küsimused, mis olid vöörad iidsete aegade inimestele, vöörad Kristuse apostlitele või keskaja inimestele. Ka sellistele küsimustele peab kirik vastuse leidma. Järelikult pole Töde kiriku jaoks midagi staatilist, suletut, piiratud, vaid eläv ja arenev, Jumala ligiolul põhinev printsiip, millest kirik ammutab elujöudu.

Iga kirikukogu andis oma panuse, sest ohtusattunud vöärtused tuli päästa, vaidlusküsimused lahendada, inimkonnale anda uus, eksiteele vastupidine suund. Iga kontsiil andis vastuse oma ajastu põletavatele küsimustele.

Vaadelgem telegrammstiilis eelnevate kirikukogude problemaatikat:

1. Nikaia (325) - Jeesuse Kristuse jumalikkusest.
2. Konstantinoopoli I (381) - Püha Vaimu jumalikkusest.
3. Eefesose (431) - Jeesuse isikust ja temast lähtuvalt pühima neitsi Maarja, Jumalaema, seisusest.
4. Halkedoni (451) - Kristuse kahest loomusest ja ühest isikust.
5. Konstantinoopoli II (553) - "kolme peatükki", kolme nestoriaanliku eksiöpetusartikli hukkamöistmine.
6. Konstantinoopoli III (680) - monoteismi hukkamöistmine.
7. Nikaia II (787) - ikoonihävitamise hukkamöistmine.
8. Konstantinoopoli IV (869-870) - Fokiuse kirikulöhe hukkamöistmine.
9. Lateraani I (1129) - Wormsi konkordadi kinnitamine.
10. Lateraani II (1139) - Anakletus II kirikulöhe hukkamöistmine.
11. Lateraani III (1179) - paavstivalimise korra kinnitamine.
12. Lateraani IV (1245) - armulauast, kohustus kord aastas pihil ja armulaul käia.
13. Lyoni I (1245) - keiser Freidrich II mahavötmise, kohtuprotsessi kord.
14. Lyoni II (1274) - ühtsus idakirikuga, ristisöjad.
15. Viini (1311-1312) - templirüütlite ordu kaotamine, frantsiskaanide ordu reformeerimine.
16. Konstanzi (1414-1418) - skisma lõpetamine idakirikuga, Jan Husi öpetuse hukkamöistmine.

17. Basileia-Ferrara-Firenze (1431-1445) - ühtsus kreeka, armeenia ja jakobiitide kirikuga.

18. Lateraani V (1512-1517) - reformidekreedid.

19. Trienti (1545-1563) - Pühakirjast ja traditsioonist, pärispatust, öndsakssaamisest, sakramentidest, pühast missaohvrast, pühakute austamisest; reformidekreedid.

20. Vatikani I (1869-1870) - paavsti primaadist ja ilmeksimatuses.

21. Vatikani II (1962-1965) - "aggiornamento".

Iga kirikukogu töi juurde midagi uut, seletas, juhatas; igafiks neist valgustas, tegi uue sammu töe ja täiuslikkuse poole.

Kui püüda teha kokkuvötet viimasest kirikukogust, siis vöib väita, et ta ütles välja seda, mis Konstanzi, Trienti ja Vatikani I kirikukogudel ütlemata jäi. Kui me analüüsime seda foorumit kiriku siseelu aspektist, siis Vatikani II kirikukogul vaadati religioossetele institutsioonidele uue pilguga, mis väljendub kõige paremini rahvuskeelte sisseviimises "rahvusvahelise" ladina keele asemel; terve rea inimestele arusaamatuiiks muutunud sümbolite, tekstide, talituste kaotamises; missakaaioni paljude "vabalt valitavate" versioonide sisseviimises. Samas kuulus kiriku siseelu alla ka piiskoppidele iseseisva piiskopkonnajuhi öiguste ennistamine "ühenduses Rooma piiskopiga", rahvuslike ja regionaalsete traditsioonide vöärtustamine, piiskopkondade loomine rahvuse põhimöttel.

Kiriku tegevuses "väljaspoole" loobus kirikukogu kaitsepositsioonist ning avas end maailmale: öigeusulistele kristlastele, protestantidele, usklikele mittekristlastele - ja ka ateistidele.

Muidugi, "kirikukogu kestab". Ta on kõivitanud protsessi, uue etapi, suunanud kiriku uude voolusöngi. Ja meist ööltub, kuidas me täidame ülesande, mis on meie ette seatud, kuidas me suudame realiseerida need põhimötted, mille kirikukogu meile visandas.

Löpuks veel üks, veidi naiivne küsimus: kui evangeelium töi meile töe, miks ja mida me siis ikka veel otsime? Kui Jeesus ütles juba kõik välja, mis on siin enam vaielda? Selline väide saab alguse keeleprobleemide vähesest tundmisest.

Kui Jumal rääkinuiks ajataguses või üleaegses keeles, siis poleks põhjust muretseda ja kõik oleks raskusteta arusaadav igale uuele põlvkonnale. Jumal aga ei saa nii rääkida, sest inimesed nii ei räägi ega mõista; sellist keelt pole olemas. Üheainsa põlvkonnagi jooksul

muutub keel tunduvalt, tuues kaasa arusaamatusi uute ja vanade mõisteskeemide vahel, sest samale sõnavarale antakse uus tähendus.

Evangelistid kirjutasid aga kindlal, ajaloos määratletud perioodil ja kindlas keeleruumis. Iga põlvkond pidi pöörduma vanade tekstide juurde uuesti, oma filosoofiaga, oma lähene misega reaalsusele, et kristlikku tõe taas üles leida. See kõlab naiivselt, kuid nii see on: tõe ei anna end ladustada. Me ei saa mõõdunud põlvkonna tõesid mehhaaniliselt üle võtta. Muidugi, sellestki võib olla palju abi, kuid mitte piisavalt. Maailm muutub ega lase tõe konserveerida. Ka Sina pead ta leidma ise. Selline on iga inimese olukord. Isegi siis, kui koolis kästakse midagi pähe õppida, peab igaüks sõnades sisalduva ikka enda jaoks uuesti avastama. Igaüks. Ja sama kehtib ka evangeeliumi kohta.

Teemapäevad katoliku kirikus

Paavst Johannes Paulus II tegi jaanuari lõpul teatavaks tänavuse ajakirjanduspäeva teema ja avaldas seda puudutava sõnumi. Järjekorranumbrilt juba 26. päeva teemaks on "Kristuse sõnumi kuulutamine massinformatsioonivahendites" ja seda tähistatakse seekord Nelipühil.

Oma jutluses meenutab paavst, et ajakirjandus on iga inimese "pääsmeks tänapäeva turule, kus vahetatakse mõtteid ja ideid". Ajakirjanduses töötavaid katoliiklasi kutsub paavst üles oma usku kartmatult väljendama. "Nüüdisaja inimene kuulab meelsamini tunnistajaid kui õpetajaid. Kui ta õpetajaid kuulab, eeldab see, et nad on tunnistajad".

Infopäeva teema väljakuulutamisel ütles ülempiiskop John Foley: "Ei piisa sellega raldumisest, et kristlased püüavad ise vahendada Kristuse sõnumit ajakirjanduses, vaid nende infovahendite kaudu edastatav sõnum peab olema ka muus osas kooskõlas Kristuse seatud moraalse põhimõtetega, mis aitavad ju ilmselgelt kaasa iga inimese õnnele ja inimkonna heaolule.

Viimastel aastakümnetel on katoliku kirik loonud kuus erilist "teemapäeva", mida peetakse kõikjal maailmas ja millega paavst liidab oma spetsiaalse sõnumi.

- Rahu päeva peetakse uusaastapäeval. Selle teema tehakse tavaliselt teatavaks juulikuus ning paavsti sõnum avaldatakse detsembris.

- Emigrantide päeva peetakse eri piiskopkondades eri päevadel, paavsti sõnum avaldatakse tavaliselt oktoobris.

- Ajakirjanduspäev on tavaliselt Nelipühadele eelneval pühapäeval. Paavst avaldab oma sõnumi katoliiklike ajakirjanike taevase eestkostja, püha Franciscus Salesiuse päeval 24. jaanuaril.

- Misjonipäeva peetakse oktoobri kolmandal pühapäeval. Paavsti sõnum on tavaliselt dateeritud Nelipühade kuupäevaga ja avaldatakse mais.

- Noorsoo päeva pühitsetakse tänapäeval tavaliselt Palmipuude pühal (varem Kristus-Kuninga pühal). Kui selle päevaga seostub mingi rahvusvaheline sündmus, võidakse kuupäeva muuta. Nii oli see näiteks eelmisel aastal, kui noorsoopäeva põhisündmus toimus 15. augustil Częstochowas.

- Kutsumuste päeva peetakse Ülestõusmisaja neljandal pühapäeval, paavsti sõnum avaldatakse jaanuaris.

Veebruari alguses toimus Roomas Teravishoiutöötajate pastoraalse toetamise nõukogu (see on kiriku keskkvalitsusse kuuluv organ) üldkogu. Otsustati teha paavstile ettepanek uue "maailmapäeva", haigete päeva loomiseks. Üldkogu oli ka üksmeelne selles, et tervishoid on hea alus kirikute ja rahvaste vahelistele kontaktidele.

Üldkogul oli üks enim tähelepanu äratanud sõnavõttudest kardinal John O'Connori seletus nende juhtnööride kohta, mida andis elu kaitsmisel tehtavale tööle eelmise aasta maikuus koos olnud kardinalide kolleegium. Kardinali sõnul on vähemalt põhimõtteliselt võimalik ületada neid inimesi eristavaid vastuolusid, mis tekkivad narkomaaniast, vägivallast, poliitilistest vastuoludest, hirmust, vaesusest ja muudel sarnastel põhjustel, sest elavatel on alati võimalus arutleda, vaielda ja kokku leppida. Seevastu elavate ja surnute vahel kulgevat piiri ei ole võimalik ületada - surnud ei saa kõneleda oma tapjatega. Seetõttu ei või jagada maailma elu kaitsjateks ning abordi ja/või eutanaasia pooldajateks, vaid see jaguneb abordi ja/või eutanaasia pooldajateks ning nendeks, kes mainitud toimingute tõttu on kaotanud elu ning ei saa enam ennast kaitsta.

Ülempiiskop Tadeusz Kondrusiewicz rääkis üldkogul, et Moskva patriarh Aleksius II on avalikult tänanud katoliku kirikut selle abi eest, mida viimane on osutanud tervishoiu alal. Kuigi katoliku ja ortodoksi kiriku vahelistes suhetes on hetkel palju probleeme, võib just tervishoiu alal toimuv koostöö võib neid suhteid märgatavalt parandada. Juba mõnda aega töötab Moskvast haigla, mille kõikide väljaminekute eest vastutab Vatikan.

"Kiriku Elu" eelmises numbris ilmunud intervjuus isa Kazimirs Sosnovskisega nimetati kahe enne sõda Eestis töötanud preestri, Felix Wierczinski ja Sigbert Riethmeisteri nime. Nende mõlema kohta on kunagistes "Kiriku Elu" numbrites ilmunud elulookirjeldused, isa Riethmeisterist tema surma puhul, isa Wierczinskist 80. sünnipäeva auks.

Usutavasti väärivad need artiklid taasavaldamist. Saagu nad niisutuseks sellele pinnaele, millesse meie noored katoliiklased oma alles haprakesi juuri ajavad.

Nagu ikka kirjutliste puhul, mida taasavaldame 20.-30. aastate "Kiriku Elust", on ka siin mõnevõrra kohendatud keelekasutust ning tehtud üksikuid kärpeid; selle juures on siiski püütud suhtuda tekstis delikaatselt, nii et parandused puudutaksid vaid meie kõrvale väga pentsikult kõlvavaid keelendeid, omaaegse redaktori näpuvigu vms - eesmärgiks on, et tänapäeva inimene võiks neid artikleid lugeda ilma et keelekasutus teda pidevalt turtsuma paneks ja mõtteid hoopis sisuvälistele seikadele juhiks. Seevastu on püütud sobivuse piires säilitada tolleaegset, ehk mõnevõrra eksalteeritud mõtte- ja väljendusmaailma, millega puutume kokku ka siis, kui loeme ükskõik milliseid eestiaegseid ajakirju. - Toim.

Ühe preestri elukäik

Preester Felix Wierczinski 80-aastane

Preester Felix Wierczinski sündis 20.08.1858. aastal Danzigi (Gdanski) lähedal lapserikkas katoliiklikus perekonnas. Ta lõpetas Neustadti gümnaasiumi 1877. Kirjalik küpsuseksam oli sooritatud nii hiilgavalt, et abiturient vabastati suulisest. Kuna tal oli juba noorpõlvest peale olnud kavatsus õppida usuteadust, teatas ta gümnaasiumi lõpetamise järel oma soovist Kulmi piiskopile. Et kultuurivõitluse tõttu olid Saksamaal kõik seminarid suletud, saatis piiskop sooviavaldaja Rooma Germanicum.

Pärast filosoofiateaduskonna lõpetamist jätkas ta õpinguid Krakovis Galiitsias ja lõpetas siin oma usuteadusliku õppetöö aastal 1887. Nüüd kutsuti väga andekas noor preester tööle Jassy preestriseminari Rumeenias, kus ta kümme aastat toimis professorina ning osalt ka rektorina. Aastal 1900 sai ta Krynopoli basiliaanikloostri juhiks. Siin aitas ta väga palju kaasa selle ordu uuele õitsengule viimisel. 1903. aastal alustas isa Wierczinski rohkesti õnnistatud tööd usuõpetajana Moskva koolides ja gümnaasiumides. Selle tegevuse jooksul, mis kestis 1911. aastani, võis ta üle

500 konvertiidi katoliku kirikusse vastu võtta. Kuid ka temale sai osaks paljude teistegi katoliku preestrite saatus, talle kui välismaalasele anti sel aastal käsk lahkuda. Järgnesid ajutised töökohad Taanis, Rootsis, Austrias ning Saksamaal Hamburgis ja Breemenis, kus ta sattus maailmasõja keerisesse.

Oma mitmekülgsete silmapaistvate keeleteadmiste tõttu (isa Felix kõneleb hästi saksa, poola, rumeenia, vene, prantsuse, itaalia, ladina ja inglise keelt, oskab pealeselle veel kreeka, heebrea, ungari ja nüüd juba ka eesti keelt) töötas ta mõnda aega Saksa kindralstaabi pressibüroos, vabanes aga peagi preestritegevuseks Danzigis ja selle ümbruskonnas. 1915-1920 arendas ta siin äärmiselt viljakat tegevust. Pärast ohvrimeelset tööd Venemaalt põgenenud volgasaksalaste seas tuli ta 1924. aastal lühikeseks ajaks abijõuks Tallinna ja Tartusse. 1924-1926 järgnes töörohke tegevus Ülem-Sileesias, Beuthenis ja Oppelnis. Viimaks õnnestus tal 1926. aastal pääseda jälle tagasi Rumeeniasse, mida ta nii väga armastas, algul Bukaresti, professoriks preestrite seminari, seejärel jälle rektoriks Jassy seminari. Heade isiklike suhete tõttu võrsts Georg Sturza'ga, endise peaministri Demetrius Sturza vennaga, õnnestus tal viia seminar õnnelikult läbi neist rasketest aastatest ning korraldada ka asutuse ainelist seisundit.

Kuid see raske töö käis 70-aastasele väsimatule raugale siiski üle jõu ning ta oli sunnitud asuma puhkusravile Saksamaale. Siin põdes ta läbi raske haiguse ning oli pikemat aega surma piiril. Siiski sai erakordselt tugev elu- ja töötahe veelkord tugevamaks haigusest.

Kui isa Wierczinski oli taas paranenud, otustas ta pühendada oma viimase jõu eesti katoliiklastele, kes kannatasid väga preestrite puuduse all. Nii tuligi ta aastal 1933 Pärnusse ja asus noorusliku innuga eesti keelt õppima. Juba aasta pärast valdas ta seda niivõrd, et võis igal pühapäeval pidada jutluse.

20. augustil pühitses ta siin maal oma kaheksakümnenadat sünnipäeva. Ka praegu veel on talle omane erakordne töövõime. Nii saab ta hakkama sellega, et peab oma koguduse rahvuselt nõnda kirjule liikmeskonnale iga pühapäev kolm jutlust - eesti, saksa ja poola keeles. Selle harukordse innuga on ta oma kaasvendadele hiilgavaks eeskujuks.

Tasugu Jumal talle rikkalikult tema töörohke preestrielu eest. (Viimase sooviga lõineb ka "Kiriku Elu" praegune toimetus. - Toim).

"Kiriku Elu" nr 9/1937, autor anonüümne

Preester Sigbert Riethmeister †

22. septembril 1936 suri Berliinis püha Hedwigi haiglas Rakvere katoliku koguduse preester dr. Sigbert Riethmeister. Tema isikus lahkus meist sügava usutundega preester ja õilis inimene, kes on pälvinud seda, et me teda erilist mälestame.

Isa Sigbert sündis 25. juulil 1895. aastal Rohris. Oma noorpõlve veetis ta Dümptenis. Mülheimi gümnaasiumis (Ruhris) sooritas ta 1914. aasta kevadel küpsuseksami ja astus Bonnisi filosoofiateaduskonda. Kui ta oli vaevalt alustanud uuema keeleteaduse õpinguid, puhkes maailmasõda. Astunud vabatahtlikuna Bonni husaaride ridadesse, tuli ta koos nendega itta, sai võitluses venelastega Kaunase all uskelt haavata ning sattus nende kätte vangi. Kaua aega oli ta elu tõsiselt hädas. Kui haav oli viimaks paranenud, põgenes ta, et teda ei viidaks sõjavangina tapiga Siberisse. Kuude kaupa laatsaretis lamades oli ta vene keele nii hästi kätte õppinud, et lootis üksi toime tulla. Kõige erinevamate nimede all, kõige mitmekesisemates ametites, küll hotelli-teenurina, küll keeleõpetajana jne, võis ta ühe aasta viibida Venemaal, kuni tal viimaks õnnestus ühel nõrgalt valvatud rindelõigul tagasi kodumaale pääseda. Kuni sõja lõpuni töötas ta siis tõlgina. Pärast sõda õppis ta Breslau ülikoolis inglise, prantsuse ja slaavi filoloogiat ning omandas doktoritiitli vanaslaavi keele alal. 1923. aastal, filoloogilise riieksami sooritamise järel osustas ta astuda usuteaduskonda, mille ta lõpetas 1930. aastal. Kolm aastat töötas ta siis haridusnõunikuna Berliinis.

Tema armastus ida vastu oli põhjuseks, miks ta 1934. aastal avaldas soovi tulla Eestisse. Ühe aasta veetis ta veel hariduse täiendamise eesmärgil Poolas, ning tuli siis 1935. aastal preestriks Rakverre. Tema tegevus siin jäi küll ajaliselt lühikeseks, kuid oli äärmiselt õnnistusrikas.

Juba aastaid piinas isa Sigberti raske neeruhaigus, kuid kannatus ei olnud tõkkeks tema tööle. Otse vastuoksa, see kannatus, mis tervet tema isiksust sügavalt õilistades suursugustas, mõjus omapärase külgetõmbejõuna kõikidele, kellel oli temaga lähemaid kokkupuuteid. Kõik tundsid end liigutatuna selle sügava usutunde ja harduse tõttu, mis kõneles kogu tema olemusest ja igast sõnast. Mitte ainult katoliiklased, vaid ka muu-usulised tundsid end imeliselt liigitatuna tema prees-

terlikust hellusest, peenetundelisusest ja siseseelamisvõimest teise inimese hinge. Peagi avaldas see mõju ka ta väikesele kogudusele. Ta püüdis kõigile saada kõigeks. Kuid tema eriline armastus oli noorsoo pärast, keda ta iseäranis oskas endale lähendada. Kuigi tema jõud oli juba raugenud, ei saanud keegi teda selles takistada, et ta kooliaasta algul kogus enda ümber rühma kaugel laiali elavaid lapsi ja hakkas neid ette valmistama esimesele pihile ja pühale Armulauale. Veel tänavu 12. juulil viis ta koguduse rohkearvulisel osavõtul need lapsed Issanda Armulauale, mille järel jagati kinnitamise sakramenti. See oli viimaseks pühaks koguduses.

Kasvav nõrkus sundis teda pingutustest loobuma. Kuid varsti võis järjest halveneva nägemise tõttu järeldada, et nõrkuse põhjuseks ei olnud mitte ainult väsimus, vaid et jälle hakkas ilmuma vana neeruhaigus. Arst soovitas talle eriravi, ja nii reisis haige Berliini selle arsti juurde, kes teda juba varemalt oli ravinud. See aga pidi varsti nentima, et lootust paranemiseks enam ei ole.

Algul ei aimanud haige, kui tõsine on tema seisukord. Kuid kui see talle teatavaks tehti, tuli ilmsiks tema hingele omane harras usk. Päris lihtsalt, isegi sisemist rõõmu väljendaval ilmel ütles ta: "Ma suren heameelega." Haigus arenes kiiresti. Näis, et on soovitatav anda talle pühi surisakramente. Meeldi nõustus ta sellega. Nähtava rõõmu ja selge mõistusega võttis ta pühima Armulauasakramendi südamlikus harduses vastu.

Kui ta üksi jäi, ning tema juures viibis ainult halastajaõde, palvetas ta kuuldavalt kõigi oma lähedaste eest. Palju oli seda, mille eest ta palvetas. Õde rääkis, et ta olevat palvetanud tund aega järjest suure andumusega. Õde manitsenud teda magama jääma, sest ta olevat juba kindlasti palvetamisega valmis saanud, kuid tema vastas: "Sugugi mitte!" Rõhutult ütles ta siis, et ohverdab oma noore elu Katoliku Kiriku olukorra eest Saksamaal ja eriti misjoni eest Eestis. Õde, kes tema eest hoolt kandis, rääkis et ta polevat kogu oma 40 põetajatöö-aasta jooksul kaasa elanud nii ülevale kannatamisele ja surmale.

Veel midagi ilusat ja inimlikku sündis tema haiguse päevil. Üks tema vana seltsimees sõjaväljalt, kes elas Berliinis, tuli oma endise relvavenna haigusest kuulates sedamaid kohale. Ta ütles, et tahab teha haige heaks kõik mis võimalik, kulud olevat kõrvaline asi. Tema tasuvat kõik. Ning siis jutustas ta, mida haigena lamaja oli sõjas tema heaks teinud. Haige ise olevat nälginud, et tema veidi leiba

saaks; kord olevat andnud talle oma viimased viis kopikat leiva ostmiseks. Haige olnud talle nagu vend. Seltsimees külastas haiget iga päev, nii kaua kui seda lubati. Terve õõ valvas ta tema juures, ja kui külastamist enam ei võimaldatud, küsis kolm korda päevas haige seisukorra järele. Kolm viimast ööpäeva ei lahkunud ta haige voodi äärest ei ööl ega päeval.

Ühel päeval palus haige oma endist relvavenda, et see võtaks tema juurde tulles kaasa oma mõlemad pojad. Kui nad tulid, manitses ta neid lihtsalt ja liigutavalt. Ta laskis neil palvetada usutunnistust ja ütles neile: "Nii peate elama, siis võite kord rõõmsalt surra." Ja ta pani oma käed nende peale ja õnnistas neid.

Samal ajal kui ta kehaliselt üha rohkem hääbus, hakkas tema sõnades ja kogu käitumises ilmema midagi sellest üleloomulikust ilust ja küpsusest, mis tihti just enne surma avaldub. Ikka ja jälle olid tema mõtted taevaste asjade juures. Siis ta palvetas tihti: "Oh Jumala õndsus. Piiritu Jumala õndsus, Tema äraseletamatu heldus ja halastus. Kui armsad on Jumala eluasemed." Kord kui üks preester temalt küsis teda nii rõõmsana nähes: "Miks te olete nii rõõmus?" vastas haige üllatunult: "Jah olen, sest ma armastan Jumalat".

Nii jõudis kätte surmatund. See oli meeltülendav, jah, tõepoolest püha suremine. Oma kaasvendade palvete saatel, risti käes hoides uinus ta teise maailma. Kõigile, kes seal juures viibisid, jäi mulje, et see suremine sai tõesti sünnitunniks uuele paremale elule. Nii sai tõeks sõna, mida Kirikus palvetatakse: "Et usklike elu ei lõpe, vaid saab uueks, paremaks, igaveseks eluks." Kui viimane hingetõmme tema rinnus hääbus, palvetasid juuresolijad surmaküünla varjus kiiduhümni "Te Deum". Nad tänasid Jumalat, nii nagu peab tänama selle elu eest, mis oli täis Kristust ja mille kaudu avaldus Jumala arm nii rohkel määral. Ja see, et ka meie ajal sai teoks niisugune elu, on meile Jumala uueks ilmutuseks.

Eduard Proffittlich

"Kiriku Elu" nr 9/10/1936

Eestikeelse palveraamatu projektist, mis mõne lehe kaupa meie ajalehe iga numbriga kaasneb, leiame kõik kuus aprobeeritud litaaniat. Selguse mõttes ja analoogselt paljude tänapäevaste palveraamatutega teistes maades, on alginvokatsioonide "Issand halasta ..." vorm neis ühtlustatud püha missa "Kyrie" palvega.

Litaania

See sõna tuleb kreeka keelest ("anuv või paluv palve"), ning tema juured ulatuvad Pühakirja. Jutt on sellest, kui Iisraeli rahvas Jumalalt midagi otseselt palus, olgu selleks siis pääsemine mingist hädast või vaenlase käest, maised või igavesed hüved. Seesuguse iseloomuga palvet leiame näiteks psalmidest üsna sageli. Ka eestpalved kuuluvad sellesse kategooriasse. Ometi tähendab tänapäeval sõna "litaania" midagi muud - teatud palvevormi, mis kujutab endast invokatsioonide (üleskutse millegi eest palvetada) ja vastustega kahekõnet eestlugeja ning koguduse vahel. Kristlik litaania esineb nii loetavana kui lauldavana.

Esmalt ilmub litaania Bütsantsi liturgiasse. Nii on kristlikuks alglitaaniaks **Kyrie** litaania ehk **ekteenia** (kr. 'tungivalt anuv'), mis kuulub missaliturgiasse. Diakon seisab ikonostaasi ees ja laulab invokatsiooni. Rahvas vastab: "Kyrie eleison" - "Issand halasta" (Eesti õigeusu kirikus - "Issand heida armu"). Bütsantsi kaudu levib see palvetusviis V sajandiks ka Rooma. Läänekiriku alglitaaniaks saab **Kõigi pühakute litaania**, mida tänapäeval kasutatakse Ülestõusmispühade eelõhtu liturgias, vaimuliku seisuse sakramendi talitusel, palveprotsessionidel ning seoses pühitsemiste ja õnnistamisega. Selle alusel koostab ka Martin Luther luterlaste litaania, kuid jätab pühakute eestkoste palumise tervikuna välja.

Tuntuimaks litaaniaks on **Loretto litaania** pühima neitsi Maarja auks, mis on saanud nime Itaalia palverännakupaiga Loretto järgi. Jumalaema austavad võrdlused on piibelliku päritoluga, kasutatud on bütsantsi eeskujul.

XV sajandiks oli litaaniate arv läänekirikus kasvanud 80-neni. 1601 kirjutas paavst Clemens VIII "lugematu arvu litaaniate" vastu, mis panevad ohtu "tervemõistusliku usu ja tõelise vagaduse". Ta soovitas ainult Kõigi pühakute ja Loretto litaaniat (1531), ning keelas muude avaliku kasutamise.

Möödunud sajandi lõpul võeti litaaniad kirikus taas kõneaineks. Aprobeeritud litaaniate perre lisandusid **Jeesuse pühima nime litaania** (1886), **Jeesuse pühima südame litaania** (1899) ning **Püha Joosepi litaania** (1909). Kristuse vere litaania lisandub hiljem, 1960. aastal. Saksa keelses palveraamatust "Gotteslob" leiame veel kaks kaasajale kohandatud vana litaaniat: **Jumala nime litaania** (763) ja **Jumala ligiolu litaania** (764). Osade litaaniate ametlik kinnitamine tähendas, et kirik neid jumalateenistusega seoses lubab ja soovitab; ülejäänuid lubatakse privaatseks kasutamiseks.

Uudised

Ülempiiskop Justo Mullor Garcia, kes on teatavasti Vatikani nuntsius Eestis, Lätis ja Leedus, andis 10. veebruaril Leedu presidendile üle oma volikirjad. Eelmisel päeval oli ta pidanud oma esimese piduliku missa Vilniuse toomkirikus. Reedel, 6. märtsil annab nuntsius volikirjad üle Eesti presidendile ning teeb ka visiidi peaministrile ning välisministri asetäitjalele. Laupäeval, 7.3. peab monsignor Mullor Garcia piduliku jumalateenistuse Tallinna Peeter-Pauli kirikus. Tallinnast sõidab ta edasi Riiga, kus ootavad ees samad kohtumised Läti Vabariigi valitsuses. Esialgu asub uus nuntsius elama Leedusse.

Püha aujärje diplomaatilised esindajad eri maades on kas nuntsiused või pronuntsiused. Mõlemad on oma tiitlilt suursaadikud, vahe on vaid selles, et nuntsius on automaatselt diplomaatilise korpuse vanim (doyen), pronuntsius aga asetub diplomaatilisse hierarhiasse oma ametis oldud aastate järgi.

Mons. Justo Mullor Garcia viimane töökoht oli Vatikani püsiva vaatlejana ÜRO peakorteris Genfis. Lahkudes sealt, võrdles ta oma seniseid tööülesandeid apostel Pauluse kogemustega Ateena Areiopagil. "Nüüd lähen kogema elu, mis liitub otseselt Issanda ülestõusmisega, sest nendes (st Balti) maades on rist olnud tõelisuseks, ja seal on Kristus üles tõusnud", ütles ta.

8. veebruaril teatas Vatikan, et on sõlminud diplomaatilised suhted Kroaatia, Sloveenia ja Ukrainaga.

Kroaatidest on 80 protsenti katoliiklased, peale nende on Kroaτίας veel muhameedlasi, judaiste ning vähesel määral muude kristlike kirikute liikmeid. Kroaadid olid esimene sloveeni rahvas, kes võttis vastu ristiusu, see toimus VII sajandil. Püha aujärje antud eriloa põhjal on nad juba IX sajandist alates võinud pidada jumalateenistusi nii ladina- kui ka rahvakeelseina.

- Sloveenlastest on katoliiklasi 83 protsenti, ning nad kuuluvad kolme piiskopkonda. Sloveenias on ka protestante, ortodokse ja muhameedlasi. Ristiusu tõi Sloveeniasse püha Methodius IX sajandi lõpul. Sloveenia esimesed kirjalikud dokumendid on liturgilised palved.

- Ukraina katoliiklus ulatub tagasi apostlite aega. Pärimuse järgi kuulutas apostel Andreas evangeeliumi Musta mere ümbruses. Esimese kristliku sajandi lõpul oli Ukrainas juba 2000 kristlast. Kiievi valitseja vürstinna Olga, tema poeg vürst Vladimir ja kogu russide rahvas võtsid ristiusu vastu aastal 988. Sel ajal oli Rooma ja Konstantinoopoli vahel täielik kiriklik ühtsus.

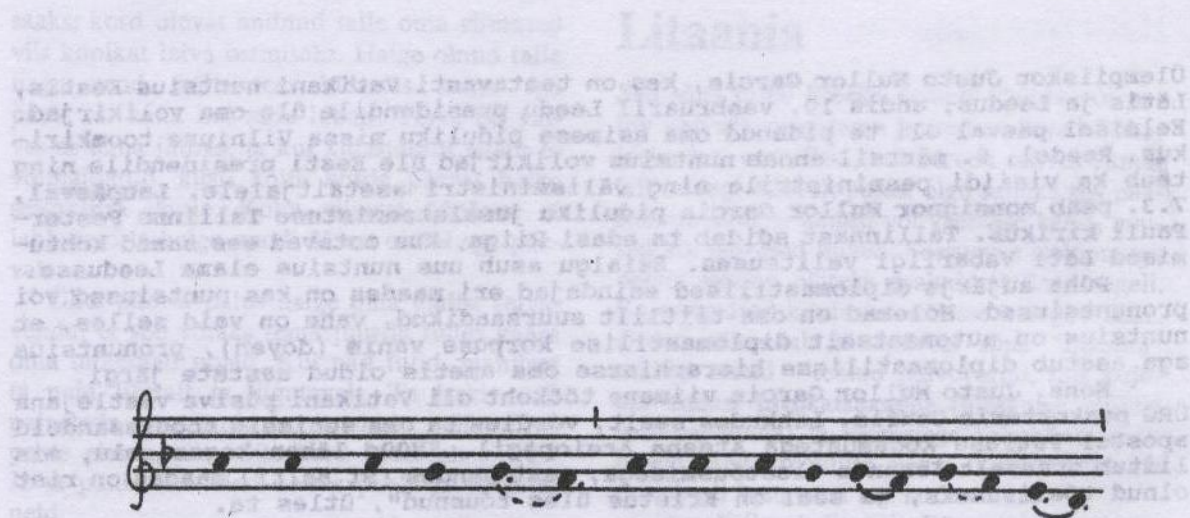
Paavsti visiiti Venemaale valmistatakse ette, kuigi see teostu päris lähiaegadel, ütles Vatikani Kristlaste ühtsuse edendamise nõukogu juht kardinal Edward Cassidy. Moskva patriarhaat on rõhutanud, et ta ei soovi suhete katkemist katoliku kirikuga, hoolimata Lääne-Ukraina uniaatide kohal üles kerkinud probleemidest.

Kardinal Cassidy ütles ka, et katoliku piiskoppide nimetamine endise N Liidu aladele jäänud maadesse ei ole katoliku kiriku "vallutussuovi" väljendeks. Piiskoppide nimetamisega soovitakse kergendada nende kristlaste elu omavahelisi kontakte, kes elavad utel aladel või diasporaas. Samas peaks see parandama ka kontakte teiste kirikutega.

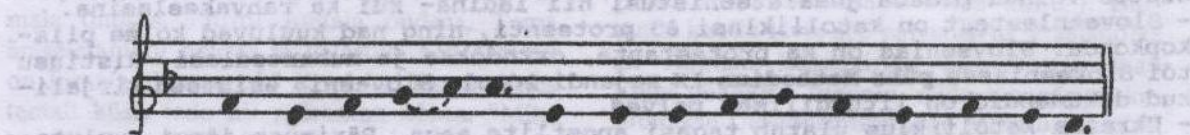
Paavsti Venemaa-visiidile viidates ütles kardinal Cassidy, et ka Moskva patriarhaadi enda positsiooni oma kirikus võiks parandada mõni positiivne oikumeeniline sündmus seoses katoliku kirikuga.

Vatikani pressiesindaja on kinnitanud teadet, et paavst Johannes Paulus II valmistab ette uut, moraaliküsimusi käsitlevat entsüklikat, mille ladina-keelseks nimeks tuleb "Veritatis splendor". Selle ilmumispäev ei ole veel teada. Moraalientsüklika kirjutamise kavatsusest teatas paavst 1987. aasta augustis, kui pühitseti püha Alfonsus Liguori, kiriku doktori ja moraali-teoloogide taevase eestkostja, 200. surma-aastapäeva. Entsüklika keskendub moraalse süsteemi alustele ning püüab anda vastuse inimese õnne ja kohustuste rasketele küsimustele.

Hiljem kavatakse paavst avaldada teise dokumendi, mis käsitleb elu kaitsmise küsimusi. Seda palusid temalt kardinalid, kes 1991. aasta mais kogunesid erakorralisele kolleegiumile.

Par-ce, Do-mi-ne, par-ce po-po-lo tu - o,
Is-sand, hei-da ar-mu, hei-da ar-mu ja an-des-ta,

quem re-de-mis - ti pre-ci-o-so san-gui-ne su - o.
ning o-ma ve-re-ga meid kõi-ki me pat-tu-dest lu-nas-ta.

Katoliku Kiriku väljaanne
Toimetaja preester Rein Õunapuu
Tehniline toimetaja Pentti Laukama, KATT
Toimetuse aadress: EE-0001 TALLINN
Vene 18, tel 446367